KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi
SAM

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi
SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi
Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

Fevzi Kırbaşoğlu
2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

KARADENİZ:
2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3
www.ktu.edu.tr/sam
ISBN: 978-605-2271-60-5
© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları
1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni
KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON
Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu
Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yasasından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbaşoğlu

İçindekiler

TAKDİM 8

1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü

Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022..... 13

RUKİYE PATAN

Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022..... 48

HÜLYA KINIK

Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar 72

VAHİT GÜNTAY

2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları 94

MUHARREM BAYRAK

Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022..... 136

HASAN YILMAZ

Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022 .. 182

NÜKHET GÜNTAY

Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022 211

EDA TUTAK

2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve Ekonomi Alanındaki Değişimler 247

MELTEM HASANÇEBİ ve FEVZİ KIRBAŞOĞLU

Ukrayna'da Direnişin Bir Yılı: 2022 285

ADNAN SEYAZ

Yunanistan: 2022 315

GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

ABD'nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnacılığı Üzerinden Bir Okuma 354

MURAT ÜLGÜL

NATO'nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü 386

KEMAL GÖKÇAY ve MURAT ÇEMREK

Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin'in Rolü: Türkiye ile Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi 406

MÜGE YÜCE

Avrupa Birliği'nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022 Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme 425

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve MELTEM HASANÇEBİ

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

2022 Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rol Alan Muharip Devlet Dışı Aktörlerin İncelenmesi 448

AHMET ATEŞ

Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa Enerji Krizi 469

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

Rusya Federasyonu'ndaki Kısmı Seferberlik Kararı: İş Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir Değerlendirme 516

MUHAMMET NEGİZ ve NİMET KALKAN

YAZARLAR 569

TAKDİM

Karadeniz: 2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın serisi üçüncü yılında hem bölgesel hem de küresel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olma hedefini bu yılda devam ettirmekte.

Oldukça yoğun gündem içerisinde çok büyük bir emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan ve 2022 yılının değerlendirmesini içeren eserimizde birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümlerle kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2022 yılında Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta on yedi makale yer almaktadır. Üç bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2022 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan'ın Türkiye'nin iç ve dış politika alanında ve ekonomik kapasitesinde önemli gelişmelerin gerçekleştiği bir yıl olan 2022'yi değerlendirdiği *"Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022"* başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık Azerbaycan'ın 2022 yılında genel görünümü üzerine bir çerçeve sunma amacı

taşıyan *"Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022"* makalesi; Vahit Güntay *"Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar"*; Muharrem Bayrak *"2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları"*; Hasan Yılmaz *"Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022"*; Nükhet Güntay *"Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022"*; Eda Tutak *"Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022"*; Meltem Hasançebi ve Fevzi Kırbaşoğlu *"2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve Ekonomi Alanındaki Değişimler"*; Adnan Seyaz *"Ukrayna'da Direnişin Bir Yılı: 2022"*; Gökhan Öçalan *"Yunanistan: 2022"* başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül'ün *"ABD'nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnacılığı Üzerinden Bir Okuma"*; Kemal Gökçay ve Murat Çemrek'in *"NATO'nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü"*; Müge Yüce'nin *"Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin'in Rolü: Türkiye ile Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi"* ve Fevzi Kırbaşoğlu ve Meltem Hasançebi'nin *"Avrupa Birliği'nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022 Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme"* başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Ahmet Ateş *"2022 Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rol Alan Muharip Devlet Dışı Aktörlerin İncelenmesi"*; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoğlu *"Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa Enerji Krizi"*; Muhammet Negiz ve Nimet Kalkan *"Rusya Federasyonu'ndaki Kısmı Seferberlik Kararı: İş Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir Değerlendirme"* makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü

ARŞ. GÖR. FEVZİ KIRBAŞOĞLU
KTÜ-SAM Araştırmacı

Trabzon - Ekim 2023

1. BÖLÜM

Bölge Ülkelerinin 2022 Görünümü

2022 UKRAYNA SAVAŞI SONRASI RUSYA: İÇ-DIŞ POLİTİKADA VE EKONOMİ ALANINDAKİ DEĞİŞİMLER

Meltem Hasançebi
[Doktora Öğr., Karadeniz Teknik Üniversitesi]

Fevzi Kırbaşoğlu
[Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi]

Giriş

Vladimir Putin, 2021 yılının Temmuz ayında Rusya hükümetinin resmi sitesinde yayımladığı bir makalede Ukrayna'ya değinmiştir. Putin bu makalesinde tarihe atıf yaparak, Rusların ve Ukraynalıların Avrupa'nın en büyük devleti olan Eski Rusya'nın torunları olduğunu ifade etmiştir. Makalede Ukrayna halkının aslen Rus yanlısı olduğu, ancak Batı'nın "böl ve yönet" politikası sonucunda Rus karşıtlığının oluşturulmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Putin'e göre, Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde Ukrayna'nın bağımsızlığının ilan edilmesi yapılan en büyük hatalardan biri olmuştur (Putin, 2021). Putin'in dile getirdiği görüşler ışığında, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahalesinin aniden alınmış bir karar olmadığı, bunun yerine uzun zaman önceden planlandığı söylenebilir.

Rusya, 2022 yılında Ukrayna'ya yönelik askeri müdahale kararı alarak küresel siyasetin seyrini değiştiren bir adım atmıştır. Rusya'nın bu hamlesi, iç ve dış politikasında köklü bir dönüşüme yol açmıştır. Bu dönüşümü analiz etmek,

yaşadığımız dönemin siyasi dinamiklerini kavrayabilmek için hayati önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2022 yılında Rusya'nın iç ve dış siyasetinde yaşanan değişimleri ve Ukrayna müdahalesinin Rusya'nın politikaları üzerinde neden olduğu çok boyutlu etkileri incelemektir.

Çalışma, giriş bölümünün ardından üç ana kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde, Rusya'nın 2022 yılı iç siyasetindeki gelişmelere odaklanılmıştır. Burada Navalny'nin tutuklanması, ulusal seçimler, yargıdaki siyasallaşma, muhalefete yönelik baskılar ve diğer konular ele alınmıştır. İkinci bölüm ise Rusya'nın dış politikasına ayrılmıştır. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Batı ittifakıyla ilişkiler, Çin ve Asya ülkeleriyle yakınlaşma ve Ukrayna müdahalesi sonrası Batı ile gerilimin artması bu bölümde incelenmiştir. Üçüncü bölümde de Rusya'nın ekonomisine odaklanılmıştır. Batı yaptırımlarının ekonomik etkileri ve Rusya'nın aldığı önlemler bu bölümün konusunu oluşturmuştur.

Rusya'nın iç ve dış politikasındaki dönüşüm hem bölgesel dengeler hem de küresel aktörler arasındaki güç mücadelesi açısından önemli sonuçlar doğurma potansiyeline sahiptir. Ukrayna krizi sonrası uluslararası konjonktürde Batı ittifakının Rusya karşısındaki tutumu ve Çin gibi bölgesel güçlerin stratejileri önemli rol oynayacaktır. Yaşanan gelişmeleri dikkatle incelemek ve çok boyutlu analiz etmek, olası gelecek senaryolarını tartışmak açısından faydalı olacaktır.

2022 Yılında İç Politika ile İlgili Gelişmeler

Ukrayna Savaşı'nın Halk Üzerindeki Etkisi

Rusya 2022 yılının Şubat ayında Ukrayna'ya askeri müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalenin ardından Kremlin ile Rus halkının bazı kesimleri arasında görüş ayrılıkları yaşanmıştır. Kremlin yönetimi müdahaleye geniş bir halk desteğinin olduğunu açıklarken; binlerce Rus vatandaşının Moskova, St.

Petersburg ve diğer şehirlerde toplanarak, hükümeti protesto etmesi ve savaşın sona erdirilmesi çağrısında bulunması ülkedeki düşünce farklılıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca gösteriler sırasında polis ile göstericiler arasında çatışmaların yaşanması ve gözaltıların gerçekleşmesi, ülke genelindeki iç siyasi gerilimi artıran gelişmeler arasında yer almıştır (Taylor, 2022; Sauer & Roth, 2022).

Araştırma şirketleri, ülke içerisinde Ukrayna müdahalesi konusunda farklı düşüncelerin ve tutumların olmasından dolayı, Rus halkının bu olayı nasıl algıladığını anlayabilmek için çalışmalar yürütmüştür. Bu sivil toplum araştırma kuruluşlarından olan Levada Center'ın yaptığı anket sonucuna göre Rusların %64'ü Ukrayna çevresindeki durumu yakından takip etmektedir. Ukrayna'daki olayları en çok takip edenler 55 yaş üzeridir (%76). Bunu 40-54 yaş aralığı (%70), 25-39 yaş aralığı (%51) ve 18-24 yaş aralığının (%43) izlediği belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların %81'inin Rus ordusunun eylemlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunların %53'ü kesin destek belirtirken, %28'i oldukça desteklediğini ifade etmiştir. Ukrayna'daki askeri eylemler Ruslarda en çok "Rusya için gurur" (%51), "endişe, korku ve dehşet" (%31) ve "şok" (%12) duygusuna yol açtığı sonucu ortaya çıkmıştır (Levada Analytical Center, 2022).

Rusya yönetimi, Ukrayna'daki askeri harekatını meşrulaştırmak amacıyla propaganda faaliyetleri yürütmüştür. Bu çerçevede, Nisan 2022'de Moskova'da, Ukrayna'da artan Nazi eğilimleriyle mücadele gerekçesi öne sürülerek bir Nazizm sergisi açılmıştır. Sergide, Ukrayna'da Nazi unsurların varlığına dikkat çektiği iddia edilen iki yüzden fazla materyal sunulmuştur. Bunlar, İkinci Dünya Savaşı sırasında Ukraynalı milliyetçilerin işlediği iddia edilen eylemleri ve 2014-2022 yılları arasında neo-Nazilerin Ukrayna sakinlerine karşı işlediği iddia edilen kitlesel şiddet olaylarını anlatmış ve Ukrayna Milliyetçiler Örgütü ile Nazi Almanyası ideolojisi arasında bağlantı olduğu ileri sürülmüştür (Победа РФ, 2022). Ancak sergide sunulan bu

iddia ve materyallerin doğruluğu bağımsız kaynaklarca kanıtlanmamış ve propagandist nitelik taşıdığını akıllara getirmiştir.

Moskova, askeri faaliyetlerine halk desteğini toplama ve sürdürme ihtiyacı nedeniyle, çocukları ve gençleri bu çabanın hayati bir parçası olarak görmüştür. Hükümet, Ukrayna'daki savaşı İkinci Dünya Savaşı'nın bir devamıymış gibi önceleyerek, gençlerin savaşan Rus askerleriyle kişisel bağ kurmalarını teşvik etmek amacıyla vatanseverlik temalı bir eğitim kampanyası başlatmıştır. Okullarda verilen bu eğitimin amacı, öğrencilerde ülke sevgisi yanında orduya karşı büyük bir saygı oluşturmaktır. Nitekim Rusya genelindeki okullarda, öğretmenler çocuklara savaşla ilgili semboller çizdirmiş ve Ukrayna'daki askerlerle mektuplaşmalarını sağlamıştır (Tereshchenko, 2022).

Yargısal Düzenlemeler

Son yıllarda Rusya Federasyonu'na bağlı cumhuriyetlerde yönetimde merkezileşme eğilimleri gözlenmektedir. Cumhuriyetlerin çoğu liderlerinin unvanlarını değiştirerek yerel yasama organlarının yetkilerini azaltmaktadır. Bu kapsamda, 2021 yılında çıkarılan federal yasa, özerk cumhuriyetlerde devlet başkanı yerine başkan unvanı getirilmesini öngörmüştür. Ancak Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnikhanov başta bu yasayı reddetse de Aralık 2022'de, unvan değişikliğini desteklediğini açıklamış, böylece Tataristan Cumhuriyeti de merkezi otoriteye bağlı hale gelmiştir (RFE/RL, 2022a; Sarı, 2022).

2022 yılında gerçekleştirilen bir diğer yargısal düzenlemede çevrimiçi oylama sisteminin kapsamı genişletilmiş ve 2024 başkanlık seçimlerinde kullanılacağı açıklanmıştır. Yine 2022'de yürürlüğe giren yasalarla "aşırılık yanlısı" olarak nitelendirilenlere seçilme yasağı getirilmiş ve "yabancı ajan" kaydı tutulması kararlaştırılmıştır. Aralık ayında ise "geleneksel

olmayan cinsel ilişkilerin" propagandasını yasaklayan yasa genişletilmiştir (Reuters, 2022a; Hardy, 2022; Mishin, 2022; Vernon, 2023; Reid, 2023).

Ulusal Seçimler

Ruslar, 24 Şubat'ta Ukrayna'ya asker göndermesinden bu yana bazı federal bölgelerde başkan, vali ve yerel meclis üyelerini seçmek için ilk ulusal seçimlerini 9-11 Eylül tarihleri arasında sandık başına giderek gerçekleştirmiştir. Oy verme işlemi, savaşın başlamasından bu yana sivil toplum ve ifade özgürlüğü üzerinde belirgin bir şekilde yoğunlaşan baskıların devam ettiği bir ortamda gerçekleşmiştir.

Rusya'nın 82 bölgesinde gerçekleştirilen oy verme sürecinde, ülke genelinde 4,700'den fazla yerel ve bölgesel seçim yapılmış ve toplamda 31,000'den fazla kişi görevlendirilmiştir. Seçimlerde Rusya'ya bağlı Karelya Cumhuriyeti, Buryat Cumhuriyeti, Udmurtya Cumhuriyeti, Mari El Cumhuriyeti'nin başkanları; Vladimir bölgesi, Kirov bölgesi, Kaliningrad bölgesi, Ryazan bölgesi, Novgorod bölgesi, Sverdlovsk bölgesi, Saratov bölgesi, Tomsk bölgesi, Tambov bölgesi ve Yarovslav bölgesinin valileri; Udmurtya Cumhuriyeti, Kuzey Osetya-Alanya Cumhuriyeti, Penza bölgesi, Krasnodar bölgesi, Saratov bölgesi ve Sahalin bölgelerinin parlamento üyeleri; Çerkessk, Gorno-Altay, Barnaul, Kızıl, Kirov, Petropavlovsk-Kamçatskiy, Kursk, Vladivostok, Pskov, Omsk , Tver ve Yaroslavl şehir meclisi üyeleri seçilmiştir. Ülke genelinde yerel ve bölgesel yönetimler için yapılan oylama, Moskova'da belediye düzeyinde yapılan seçimleri de içermiştir (Hopkins, vd., 2022; Le Monde, 2022; TACC, 2022a; Meduza, 2022a).

Merkez Seçim Komisyonu'nun sonuçlarına göre, Buryatya, Mari El, Tomsk, Vladimir, Ryazan, Yaroslavl, Tambov ve Kaliningrad'da resmi adaylar yüksek oy oranlarıyla seçimi kazanmıştır. Kirov, Saratov ve Novgorod bölgelerinde resmi adayların oy oranları daha düşük olmakla birlikte yine de

çoğunluğu elde etmişlerdir. Sverdlovsk, Udmurtya ve Karelya cumhuriyetlerinde ise resmi adaylar için oy oranları %65-70 aralığında gerçekleşmiştir. 2017'den bu yana Moskova'da muhalefetin sandalye kazanmaya çalıştığı belediye seçimlerinde ise yaklaşık 1.400 sandalyeden yaklaşık 1.100'ünü Vladimir Putin'i destekleyen Birleşik Rusya partisi kazanmıştır. Bu sonuçlar, Birleşik Rusya'nın Moskova yerel yönetimindeki hakim durumunu koruduğuna işaret etmiştir (TACC, 2022a). Ancak seçimlerin adil şartlarda yapılıp yapılmadığı konusunda tartışmalar yapılmaktadır. Bazı kaynaklara göre bu sonuç şaşırtıcı olmamıştır, çünkü önde gelen muhalif adayların çoğu ya çeşitli resmi gerekçelerle adaylıktan menedilmiş ya da Ukrayna savaşına karşı çıktılarından dolayı tutuklanmıştır (Meduza, 2022a; Meduza, 2022b).

2022 yılının Mart ayında kabul edilen yeni yasa ile birlikte, başta Moskova olmak üzere bazı bölgelerde online oylama sistemi kullanılmış ve COVID-19 bulaşma riskini azaltmak için üç günlük oy kullanma süreleri getirilmiştir. Online oylama sistemi ve seçim süresinin uzatılması, Rusya'nın parçalanmış muhalefeti arasında büyük bir güvensizlik kaynağı olmuş ve seçim hilesi endişelerini artırmıştır. Muhalefete göre, online oylama sahteciliği kolaylaştırmıştır. Bu güvensiz durum, halkın geniş kesimlerinde ilgisizliğe yol açmıştır. Örneğin, 2022 yerel seçimlerinde, valilerin seçildiği idari bölgelerin yarısından fazlasında, seçime katılım oranı önceki seçime kıyasla düşüş göstermiştir. Ayrıca Rusya Merkez Seçim Komisyonu, olası seçim ihlallerine ilişkin 93 rapor aldığını açıklamıştır. Yetkililer tarafından yabancı ajan olarak nitelendirilen bağımsız Rus seçim gözlemcisi Golos ise çoğu Moskova'da olmak üzere 1.700'den fazla usulsüzlük raporu kaydetmiştir (Green, 2022; TACC, 2022b).

Mart ayında çıkarılan yasa ile birlikte muhalif lider Alexei Navalny'ye cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olma yasağı getirilmesi dikkat çekici bir gelişme olmuştur. Söz konusu yasaya göre, aşırılık yanlısı olarak nitelendirilen örgütlerle

bağlantılı kişilerin cumhurbaşkanlığından menedilmesi ve yabancı ajanlar sicili oluşturulması öngörülmüştür. Bu kapsamda, 2021 yılında Moskova mahkemesi, Navalny'nin siyasi ağını aşırılık yanlısı olarak yasaklamıştır. Duma'nın kabul ettiği yasa tasarısıyla da aşırılık yanlısı grup liderlerine beş yıl cumhurbaşkanlığı yasağı getirilmiştir (The Moscow Times, 2022).

2022 yerel seçim sonuçları incelendiğinde, hükümet yanlısı ve muhalif haber sitelerinin farklı yaklaşımlar sergilediği anlaşılmaktadır. Hükümet yanlısı siteler seçimlere ilginin yüksek olduğunu ve seçmenlerin yönetimi desteklediğini iddia ederken, muhalif siteler online oylama sisteminin adil ve şeffaf olmadığı eleştirisinde bulunmuştur. Ayrıca Moskova'da online oylama yapanlara yönelik ödüllü kampanyanın da tartışmalara neden olduğu belirtilmiştir (TACC, 2022c). Genel olarak medyadaki farklı söylemler, seçim sürecinde şeffaflık ve güvenilirlik konusunda ciddi soru işaretleri olduğuna işaret etmiştir.

Navalny'in Tutuklanması

Rusya'da muhalefet unsurları ve aktivistlerin sıklıkla haksız suçlamalarla karşı karşıya kaldığı ve idari baskılara maruz bırakıldığı ifade edilmiştir. Bu ifade edilenlerden hareketle, önde gelen muhalif isim Navalny ile bağlantılı olduğu düşünülen örgütlerin faaliyetleri aşırılık yanlısı olarak yasaklanmış, kendisi ise tekrarlanan denetimli serbestlik cezalarına çarptırılmıştır. 2020'de zehirlendiği iddiasıyla Almanya'ya giden Navalny, 2021'de Rusya'ya dönüşünde tutuklanarak hapis cezasına çarptırılmıştır (BBC News, 2022; TASS, 2022a).

2022 yılının Ocak ayında Rusya Federal Mali İzleme Servisi (Rosfinmonitoring) tarafından Navalny başta olmak üzere çeşitli isimler aşırılık yanlısı olarak nitelendirilerek, terörist listesinde yer almıştır. Navalny ayrıca dolandırıcılık ve mahkemeye saygısızlık suçlamalarıyla dokuz yıl hapis cezası almış, temyiz

talebi de reddedilmiştir (TASS, 2022b; TASS, 2022c). Bu gelişmeler ışığında, Rusya'da muhalif seslerin çeşitli gerekçelerle susturulduğu ve siyasi süreçlerde adil temsilin önünde engeller olduğu söylenebilir.

Kısmi Seferberlik

2022 yılının Eylül ayında Rusya Devlet Başkanı Putin tarafından kısmi seferberlik ilan edilmiş ve Savunma Bakanı Sergei Shoigu 300.000 yedek askerin göreve çağrılacağını duyurmuştur. Resmi açıklamalara göre, sadece askerlik deneyimi olan uzman personelin seferberliğe dahil edileceği, öğrenci statüsünde olanların ve kura ile askere alınanların çağrılmayacağı belirtilmiştir (TACC, 2022d).

Kısmi seferberliğin ardından protesto gösterileri ve göçler yaşanmıştır. Batı kaynakları polisin göstericilere müdahale ettiğini ve gözaltılar olduğunu bildirirken, Rusya kaynakları halkın seferberliğe destek verdiğini iddia etmiş; insan hakları kuruluşları ise binlerce göstericinin gözaltına alındığını rapor etmiştir (Pennington & Yeung, 2022; RFE/RL, 2022b). Ancak seferberlik kararının ardından pek çok Rus vatandaşının ülkeyi terk ettiği, özellikle vizesiz seyahat edilebilen komşu ülkelere göç ettiği her kesimin üzerinde mutabık kaldığı bir durum olmuştur (Reuters, 2022b; Krivosheev, 2022).

2022 Yılında Dış Politika ile İlgili Gelişmeler

NATO ile İlişkiler

2022 yılının ilk aylarında, Rusya'nın Ukrayna sınırlarına yönelik askeri yığınak yapma hareketliliği uluslararası gündemi meşgul etmeye başlamıştır. Bu durum Amerika Birleşik Devletleri, Batılı ülkeler ve Ukrayna tarafından endişeyle karşılanmış ve Rusya'nın savaş hazırlıklarında olduğu söylemlerinin dile getirilmesine neden olmuştur.

2022 yılına dış politikada yoğun bir gündemle giren Rusya, Ocak ayında önemli görüşmeler gerçekleştirmiştir. Soğuk Savaş'tan bu yana ilişkilerin gergin olduğu NATO ile 12 Ocak tarihinde Brüksel'de NATO-Rusya Konseyi toplanmıştır. Toplantıda Ukrayna'daki durum ve Avrupa güvenliği görüşülmüş, taraflar arasındaki farklılıklara rağmen olumlu bir sonuç alınması hedeflenmiştir (NATO, 2022a). Toplantıda, Rusya tarafından yayımlanan öneriler gündeme getirilmiştir. Rusya; NATO'nun genişlemesi, açık kapı politikası, askeri tatbikatların şeffaflığı ve tehlikeli askeri olayların önlenmesi gibi konuları gündeme taşımıştır. NATO üyeleri ise Ukrayna'daki Rus askeri yığınağından duydukları endişeyi dile getirmiş, Rusya'yı komşularının egemenliğine saygı göstermeye çağırmıştır. Ayrıca NATO, silah kontrolü, silah yayılmasının önlenmesi ve silahsızlanma konularına değinerek, Rusya'nın uluslararası yükümlülüklerine uyması gerektiğini vurgulamıştır (NATO, 2022b).

Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, NATO ile yapılan görüşme sonrasında Rusya'nın taleplerine somut ve yazılı yanıt verilmesi gerektiğini, Moskova'nın sonsuza kadar beklemeyeceğini ve güvenliğini nasıl sağlayacağını bildiğini ifade etmiştir. Lavrov, NATO güçlerinin Rusya sınırları yakınında görünmesinin kırmızı çizgi olduğunu vurgulamıştır. ABD ile de ilgili konuşan Lavrov, ABD ve müttefiklerinin Moskova'yı çevrelemeye çalıştığını, bunu da gizlemeden yaptıklarını ifade etmiştir. Moskova'ya göre, oligarklara yönelik yaptırımlar da bu çevreleme politikasının bir parçası olarak ortaya çıkmış; ABD, Batı ve müttefiklerinin yaptırım uygulamaları ve Batı yanlısı medyanın oligarklar hakkında olumsuz haberlere yer vermesi, Batı'nın Rusya'ya karşıtı tutumunu ve Ukrayna müdahalesini meşrulaştırma çabasını yansıtmıştır (TACC, 2022e).

Rusya, ocak ayındaki görüşmelerden istediği sonuçları elde edememesine rağmen NATO'nun Ukrayna'nın üyelik talebine karşı net bir tavır sergileyememesi ve NATO müttefiklerinin Rusya karşısında ortak bir politika benimseyememesi gibi

sebeplerle elini güçlendirme fırsatı bulmuştur. Rusya, ocak ayında yüz bin askeri Ukrayna sınırına intikal ettirmiş ve 24 Şubat'ta Ukrayna'ya askeri müdahalede bulunmuştur. Bu şekilde, Rusya'nın diplomatik girişimlerinin başarısızlığı, askeri seçeneğe yönelme kararını etkilemiştir.

ABD ile İlişkiler

Rusya'nın Ukrayna yakınlarındaki askeri yığınağı, Rusya-ABD gerilimini Soğuk Savaş sonrası dönemin en yüksek seviyesine çıkarmıştır. Bu kapsamda Ocak 2022'de Rusya ve ABD arasında nükleer silahların kontrolü ve Rusya-Ukrayna sınırındaki gerginlik konularında görüşmeler gerçekleşmiştir.

10 Ocak 2022'de Cenevre'de Rusya ve ABD Dışişleri Bakan Yardımcıları arasında birtakım görüşmeler meydana gelmiştir. Rusya, Ukrayna'nın NATO üyesi olmaması ve Ukrayna'ya askeri yardım yapılmaması taleplerini ileterek, bu hususların kendi uluslarının güvenlik endişeleri olduğunu belirtmiştir. ABD ise Rus askerlerinin Ukrayna'ya yakın konuşlandırma girişiminin yeni bir işgal hazırlığı olabileceği endişesini ifade etmiş ve Ukrayna yakınındaki Rus askeri varlığının sonlandırılmasını istemiştir. Bunun yanı sıra, ABD, Ukrayna'nın olmadığı bir kararın alınamayacağını ve NATO'nun açık kapı politikasının eleştirilemeyeceğini vurgulamıştır (Farge, 2022; TACC, 2022f).

24 Şubat'ta Rusya'nın Ukrayna'ya askeri müdahalesinin ardından ABD Başkanı Joe Biden, Rusya'ya karşı Ukrayna'da askeri güç kullanımı ve birlik gönderme gibi ifadelerden kaçınmıştır. Bunun yerine Rusya hükümetine, bankalarına ve vatandaşlarına yönelik ağır yaptırımların yürürlüğe gireceğini söyleyerek, doğrudan askeri müdahale seçeneğinden uzak durmayı ve diplomatik ve ekonomik yollarla Rusya'yı cezalandırmayı tercih ettiğini söylemiştir (Wertheim, 2022). Ayrıca Biden bir konuşmasında, Putin'den iktidarda kalamayacak bir kasap ve savaş suçlusu olarak bahsetmiş ve

akabinde iki ülke arasındaki ilişkiler kopma noktasına gelmiştir (Roberts, 2022).

Çin Halk Cumhuriyeti ile İlişkiler

İki ülke arasındaki ilişkiler siyasi, askeri, yatırım, ekonomik, güvenlik, ticaret, enerji, bilim ve teknoloji boyutlarında yıl boyunca artış göstermiştir.

4 Şubat'ta başlayan Pekin Kış Olimpiyatları vesilesiyle Pekin'e giden Putin, COVID-19'un başlangıcından bu yana Çin'e ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir. İki ülke arasında yapılan bu görüşmede, siyasi, askeri, ekonomik, güvenlik, stratejik koordinasyon, tarım, denizcilik, enerji, dijital ekonomi, teknoloji ve güvenlik gibi birçok konu ele alınmıştır. Ayrıca Çin-Rusya zirve görüşmeleri sırasında "Yeni Bir Çağa Giren Uluslararası İlişkiler ve Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine Ortak Bildiri" metni kabul edilmiştir. Geniş kapsamlı olan bu belge dört bölümden oluşmuştur. Bildiride Rusya ve Çin, NATO'nun daha fazla genişlemesine karşı çıkarak, NATO'yu ideolojik yaklaşımlarını terk etmeye, diğer ülkelerin egemenlik, güvenlik ve çıkarlarına, medeniyet, kültür ve tarih birikimlerinin çeşitliliğine saygı göstermeye davet etmiş ve diğer devletlerin barışçıl kalkınmasına yönelik adil ve tarafsız bir tutum sergilemesi gerektiğini belirtmiştir (President of Russia, 2022a; Aras & Kaya, 2023). Bu belge, Çin ve Rusya'nın günümüz dünyasının öncelikli konuları olarak gördükleri bölgesel ve küresel güvenlik, demokrasi, siyasi katılım, sosyal adalet, iklim değişikliği, silahların kontrolü, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi, insan hakları, sürdürülebilir kalkınma, ulusal egemenlik ve çok taraflılık gibi alanlarda benimsedikleri ortak bakış açıları ve tutumlarıyla sona ermiştir (Kortunov, 2022).

24 Şubat'ta Ukrayna müdahalesinin ardından Putin ile telefon görüşmesi yapan Xi Jinping, Moskova'nın Ukrayna krizinde attığı adımlara saygı duyduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Xi Jinping, Pekin'in Ukrayna meselesinde tarafsız bir tutum

sergilemeye ve sorunun çözümünde yapıcı bir rol oynamaya devam edeceğini belirtmiştir (TASS, 2022d). Bu görüşmenin ardından, 28 Şubat günü Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Wang Wenbin, Çin hükümetinin Ukrayna'daki çatışmanın taraflarını müzakere masasına dönmeye ve Ukrayna krizi konusunda siyasi bir çözüm bulmaya çağırdığını ifade etmiştir (TASS, 2022e). Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov ise Batı'nın Rusya'ya karşı başlattığı hibrit savaşın, yatırım ve finans da dahil olmak üzere Rus-Çin iş birliğinin genişletilmesi için yeni fırsatlar yaratacağını öne sürmüştür. Lavrov, Rusya ve Çin'in karşılıklı ödemelerde ruble ve yuan kullanımını artırma niyetinde olduğunu ve Çin ile stratejik ortaklığın kapsamlı bir şekilde geliştirilmesinin Rusya'nın dış politikasının öncelikleri arasında yer aldığını vurgulamıştır (TASS, 2022f).

Batı'nın yaptırımlarına katılmayan Çin, bu yaptırımların yasadışı ve tek taraflı olduğunu savunmuş, Rusya'dan doğal gaz ithal etmeye ve normal ticari iş birliğini sürdürmeye devam edeceğini açıklamıştır. Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Maria Zakharova da 3 Haziran'da yaptığı açıklamada, Rusya'nın Tayvan'ı Çin'in ayrılmaz bir parçası olarak gördüğünü ve Moskova'nın bu tutumunun değişmediğini ifade etmiştir (TASS, 2022g).

Ağustos ayında ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'nin ve diğer ABD'li milletvekilleri ve valilerin Tayvan'a ziyaretleri Çin tarafından eleştirilmiştir. Pekin, bu ziyaretleri, Çin'in iç işlerine karışmak ve Tayvanlı ayrılıkçılara destek olmak şeklinde yorumlamıştır. Buna karşılık Rus yetkililer, Çin'e desteğini yineleyerek, Tayvan'da silahlı bir çatışma çıkması durumunda yardımda bulunabileceklerini ifade etmiştir (TASS, 2022h).

13 Eylül'de yayınlanan devlet başkanlığı kararnamesine göre Putin, Dışişleri Bakan Yardımcısı Igor Morgulov'u yeni Çin Büyükelçisi olarak atamıştır. 2006-2009 yılları arasında Rusya'nın Çin Büyükelçiliği'nde Müsteşar olarak görev yapan

Morgulov'un bu göreve getirilmesi, Çinli uzmanlar tarafından Rusya'nın Çin ile stratejik ilişkilerine büyük önem verdiğinin bir göstergesi olarak yorumlanmıştır. Ayrıca Morgulov'un Rusya'nın Çin Büyükelçisi olarak seçilmesi, Rusya'nın Çin ile stratejik ilişkilerini sürdürmeye değer verdiğini ve Çin-Rusya kapsamlı stratejik koordinasyonunun derinleştirilmesine yönelik adım olduğu ifade edilmiştir (Global Times, 2022).

Rusya ve Çin arasındaki ekonomik ilişkiler 2022 yılında önemli ölçüde gelişmiştir. Çin Gümrük Genel İdaresi'nin 13 Ocak 2023 tarihli verilerine göre, Rusya ile Çin arasındaki ticaret hacmi 2022'de bir önceki yıla kıyasla %29,3 artarak 190,27 milyar dolara ulaşmış ve tüm zamanların en yüksek seviyesine çıkmıştır. Rusya, Çin'e ağırlıklı olarak enerji kaynakları temin etmiştir. Bu kapsamda, Rus petrolü, boru hattı gazı, LNG, kömür ve akaryakıt Çin'in toplam arzının %70'inden fazlasını oluşturmuştur Rusya ayrıca Çin'e doğal kaynaklar, ahşap, tarım ürünleri ve deniz ürünleri de ihraç etmiştir. Öte yandan Çin, Rusya'ya tüketici elektroniği, ekskavatörler, otomobiller, mikroişlemci üniteleri, giyim eşyası, ayakkabı ve tüketim malları ihraç etmiştir (TASS, 2023a; TASS, 2023b).

2022 yılında Rusya ve Çin, Asya-Pasifik bölgesinde ekonomik ve güvenlik alanlarında iş birliğini derinleştirmeye önem vermiştir. Rusya ve Çin, Asya-Pasifik bölgesinde ekonomik konularda çok taraflı diyalog için önemli bir platform olarak gördükleri Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği'ni, bölgede adil bir ticaret ve yatırım ortamı yaratmak amacıyla kullanmayı hedeflemiştir. Taraflar ayrıca, Rusya-Hindistan-Çin formatı çerçevesinde iş birliğini geliştirmeyi ve Doğu Asya Zirvesi, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) Bölgesel Güvenlik Forumu, ASEAN Üye Ülkeleri Savunma Bakanları Toplantısı ve Diyalog Ortakları gibi platformlarda etkileşimi artırmayı planlamıştır (President of Russia, 2022a).

Avrupa Devletleri ile İlişkiler

2022 yılında Rusya Devlet Başkanı Putin, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ile telefon ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ancak bunlardan 7 Şubat'ta Macron ile Putin arasındaki 6 metre uzunluğundaki masada gerçekleşen görüşme dünya basınında geniş yankı uyandırmıştır. İkilinin arasındaki mesafenin Putin'in Batı'ya bir mesajı olduğu şeklinde tartışmalara yol açmıştır. 16 Şubat'ta ise Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro ile Putin arasında daha yakın bir mesafede küçük bir sehpa etrafında gerçekleşen görüşme, bu iddiaları güçlendirmiştir (President of Russia, 2022b; President of Russia, 2022c).

2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesinin ardından Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Rusya'ya yönelik dokuz yaptırım paketini kabul etmiştir. Bu yaptırımların amacı, Rusya'nın savaşı finanse etme kapasitesini ve Rus ekonomisini zayıflatmak ve özellikle işgalden sorumlu olduğu iddia edilen siyasi, askeri ve ekonomik eliti hedef almak olmuştur. Yaptırımlarda belirli malların Rusya'dan ithalatı ve ihracatı engellenirken, Rus halkının hedef alınmaması için gıda, tarım, sağlık ve eczacılık gibi alanlar istisna tutulmuştur (European Council, 2023).

AB, İngiltere ve Kanada, ekonomik yaptırımları devreye koymasının ardından Rusya Merkez Bankası'nın ülkelerindeki varlıklarını dondurmuştur. Büyük Rus bankaları uluslararası finansal mesajlaşma sistemi SWIFT'ten çıkarılmıştır. Ayrıca Batılı ülkeler Rusya'nın petrol ve doğal gaz ihracatından elde ettiği gelirleri de hedef almıştır. AB, Rus kömürü ithalatını durdurmuş; İngiltere tüm Rus petrol ve doğal gaz ithalatını yasaklamış; Almanya Nordstream 2 doğal gaz boru hattının açılışını askıya almıştır. Ancak AB ülkeleri, gaz ihtiyacının

yaklaşık %40'ını Rusya'dan karşıladığı için Rus gazına tam bir yaptırım uygulayamamıştır[1] (BBC News, 2023).

Ukrayna ile İlişkiler

2022 yılına girerken Rusya'nın Ukrayna sınırına yüz bin asker göndermesi, Ukrayna'da endişeye yol açmıştır. ABD, Batı ülkeleri ve Ukrayna, Ukrayna sınırına asker yığan Kremlin'in Ukrayna'ya karşı bir saldırı hazırlığı içinde olduğunu öne sürerken; Kremlin ise NATO ülkelerinin modern silahlar, askeri danışmanlar ve eğitmenler göndererek Ukrayna'yı işgal ettiğini iddia etmiştir (Интерфакс-АВН, 2022a). Ayrıca Kremlin Ukrayna sınırına asker yığmasının nedeninin NATO'nun askeri altyapısını Rusya sınırlarına yaklaştırmasına karşı önlem almak ve Ukrayna üzerinde uçan NATO keşif uçakları ve insansız hava araçlarını dengelemek olduğunu söylemiştir (Интерфакс-АВН, 2022b).

Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski, Rusya'nın saldırgan bir politika izlediğini iddia ederek, dünya liderlerinden yardım talep etmiştir. Zelenski, 20 Şubat'ta Münih Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşmada, Rusya ile Batı arasında Ukrayna'nın bir tampon bölge konumunda olduğunu ve risk altında bulunduğunu belirterek, Ukrayna'nın Rusya'ya karşı desteğe ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. Ukrayna'nın bir kalkan görevi görmesine rağmen AB ve NATO kapısının kapalı olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Batı'nın Putin'e tepkisinin yeterli bir caydırıcılık sağlayıp sağlamadığını sorgulamış, bu durumu 1930'larda Hitler'e karşı izlenen yatıştırma politikasına benzetmiş ve Ukrayna'nın egemenliğini korumak için 1994

[1] Avrupa ülkelerinin Rusya'ya karşı uyguladığı yaptırımlar neticesinde Rusya'nın AB'ye gaz satışındaki payı 2022'nin son çeyreğinde %40'tan %10'un altına düşmüştür. Ancak fiyatlardaki artış nedeniyle Rusya için gaz ihracatı önemli bir gelir kaynağı olmayı sürdürmüştür. AB'nin gaz ithalat faturası ise 2021'nin üç katına çıkarak, 400 milyar Euro seviyesine yükselmiştir (Zeniewski, vd., 2023).

Budapeşte Memorandumu'nda verilen sözlerin artık geçersiz olduğunu ileri sürmüştür (Eisentrau, 2022).

24 Şubat günü Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik askeri harekatı ile başlayan çatışma, yıl sonuna kadar çok boyutlu bir savaşa dönüşmüştür. Rusya Şubat ayında, Ukrayna'nın doğusundaki Donbas bölgesinde bulunan Rus yanlısı Donetsk ve Lugansk cumhuriyetlerinin bağımsızlığını tanımıştır. Ardından Rus birlikleri Ukrayna topraklarına girerek, Ukrayna ordusuna karşı geniş çaplı bir askeri harekat başlatmıştır. Ancak direniş gösteren Ukrayna ordusu, Rusya'nın Kiev'i ele geçirme planlarını başarısız kılmıştır. Savaşın ilk aylarında Rus kuvvetleri, Ukrayna'nın güney ve doğu bölgelerinde ilerleme kaydetmiştir. Nisan ayı ortalarında ise Ukrayna'nın güneyindeki Mariupol liman kentini kuşatmış, Mayıs sonunda şehir Rus kontrolüne girmiştir. Ukrayna'nın doğusundaki Lugansk bölgesinin büyük kısmı da Rus işgaline uğramıştır. Yaz döneminde de çatışmalar Donbas bölgesinde yoğunlaşmış ve Rusya ateşkes çağrılarına rağmen saldırılarını sürdürmüştür. Eylül ayında Ukrayna bir karşı taarruza geçerek Harkov bölgesinde ilerleme kaydetmiştir. Rusya ise Ukrayna'nın güneyinde konumlanmaya çalışmıştır. Ayrıca Eylül ayı içerisinde Luhansk, Donetsk, Herson ve Zaporijya'da referandumlar düzenlenerek bu bölgelerin Rusya'ya katıldığı ilan edilmiştir. Ukrayna ise karşı saldırılarını sürdürmüş, Herson başta olmak üzere bazı bölgeleri geri almıştır. Ancak bu gelişmelerin akabinde Rusya ağır silahlarla Ukrayna altyapısını vurmaya başlamış, büyük elektrik kesintilerine ve hasarlara yol açmıştır (Askew, 2023).

Asya Devletleri ile İlişkiler

Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesinin ardından uluslararası alanda yaptırımlarla karşılaşması, genel olarak Asya ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmesine neden olmuştur. Bu kapsamda, Rusya, Asya ülkeleriyle görüşmelerini yüksek düzeyde tutmaya çalışmış ve eski Sovyet ülkeleri nezdinde bir

tehdit olarak görülmemesi gerektiği düşüncesini göstermeye çalışmıştır (Al Jazeera, 2022; Bayrak, 2022).

Bölge ülkelerinden olan Türkmenistan'da 2022 yılında iktidara gelen Serdar Berdimuhammedov ilk resmi ziyaretini Moskova'ya gerçekleştirmiş ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine öncelik vermiştir. Bu ziyarette üst düzey görüşmelerin ardından iki ülke arasında Stratejik Ortaklığın Derinleştirilmesine İlişkin Deklarasyon imzalanmıştır. Bu deklarasyonun amacı, biyolojik ve siber güvenlik de dâhil olmak üzere, gelecekteki çok yönlü iş birliğinin önceliklerini ortaya koymak olmuştur (President of Russia, 2022d).

2022 yılının ilk günlerinde Kazakistan'da başlayan halk protestolarının şiddete dönüşmesi üzerine, Kazakistan yönetimi rejimi kurtarmak için Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (CSTO) aracılığıyla Moskova'dan yardım talep etmek zorunda kalmıştır. Başlangıçta Rusya Kazakistan'a askeri müdahale konusunda isteksiz davranmıştır. Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov yaptığı açıklamada Kazakistan'ın kendi sorunlarını çözebileceğini ve dış müdahaleden kaçınılması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak Kazakistan Devlet Başkanı Kasım Cömert Tokayev'in CSTO üyesi ülkelerden resmen yardım talep etmesi üzerine 6 Ocak'ta Rusya öncülüğünde CSTO birlikleri Kazakistan'a asker göndermiştir (Assenova, 2022; Reuters, 2022c).

2022 Eylül ayında Tacikistan ve Kırgızistan arasında yaşanan sınır çatışmasında Putin, iki ülkenin liderleriyle telefon görüşmeleri yaparak aktif bir rol oynamıştır. Putin'in bu görüşmelerde, gerilimin daha fazla tırmanmasını önlemek ve sorunun barışçıl siyasi ve diplomatik yollarla çözülmesi için çağrıda bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Putin, Ekim ayında gerçekleşen Asya'da İş Birliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı'nda her iki liderle üçlü bir toplantı yapmıştır (President of Russia, 2022e). Bu şekilde Putin, bölgesel gerilimlerde ara bulucu rolü üstlenmeye çalışarak, Rusya'nın

Ukrayna'ya yönelik askeri harekatı sonrasında uluslararası alanda yalnızlaşmasını önlemeyi ve Orta Asya'daki müttefiklerini kontrol altında tutmayı amaçlamıştır.

Rusya, Ukrayna'ya müdahalede bulunmasının ardından Batılı ülkeler tarafından uygulanan yaptırımlar karşısında dünyanın en fazla enerji tüketen ülkelerinden biri olan Hindistan'a yönelmiştir. Hızla artan nüfusunun yanı sıra hızla artan enerji talebi ile birlikte dünyanın en büyük üçüncü enerji tüketicisi konumunda olan Hindistan da hem enerji ihtiyacını karşılamak hem de Çin ve Pakistan'a karşı denge unsuru olarak Rusya ile ilişkilerini geliştirme eğiliminde olmuştur (President of Russia, 2022f). Ukrayna müdahalesi sonrası petrol fiyatlarındaki artış, petrol ihtiyacının yüzde 86'sını ithal eden Hindistan'ı olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte Rusya, Hindistan'a yaptığı petrol satışlarında indirime gitmiştir. Bu durum, iki ülke arasındaki ticari hacmin artmasında büyük bir rol oynamıştır. Aynı zamanda Hindistan, gübre, askeri teçhizat ve kritik öneme sahip diğer mallarda da Rusya ile ticari ilişkilerini yüksek düzeyde sürdürmüştür. Böylelikle, Ukrayna krizinin ardından uluslararası yaptırımlarla karşı karşıya kalan Rusya için Hindistan, BRICS üyesi olmalarından kaynaklanan ekonomik ve siyasi yakınlaşma neticesinde alternatif bir ticaret ortağı haline gelmiştir (Kırbaşoğlu & Tüfekçi, 2020; Bhattacharjee, 2022; Reuters, 2023).

Karadeniz'deki Gelişmeler

2022 yılında NATO'nun Madrid Zirvesi'nde Karadeniz bölgesi ilk kez İttifak için stratejik öneme sahip olarak tanımlanmış ve yeni bir Stratejik Konsept kabul edilmiştir. Zirve öncesi NATO Savunma Bakanları toplantısından sonra Genel Sekreter Jens Stoltenberg, Müttefiklerin Karadeniz ülkelerini de içerecek şekilde dört yeni çok uluslu muharebe grubu oluşturma konusunda anlaştığını duyurmuştur. Fransa'nın liderliğindeki Romanya'daki muharebe grubuna Belçika, Hollanda ve Polonya'dan kuvvetler dahil olmuştur. İtalya'nın liderliğini

üstlendiği Bulgaristan grubunda ise Arnavutluk, Birleşik Krallık ve ABD yer almıştır. Her iki grupta da ileri konuşlandırılmış hava savunma sistemleri gibi teçhizatın yanı sıra muharip birlikler bulunmuştur (Kırbaşoğlu & Öçalan, 2022; Romanyshyn, 2023).

2022 yılında Karabağ sorununda aralıklarla gerginlikler yaşanmış ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki ilişkiler gündemde kalmaya devam etmiştir. Bu süreçte Rusya, Ukrayna'ya yönelik askeri harekatına rağmen Kafkasya'daki nüfuzunu kaybetmek istememiş her iki ülke ile aktif diplomatik ilişkiler sürdürerek, bölgedeki etkinliğini korumaya çalışmıştır. Böylelikle Rusya, ABD ve Batı'nın bölgesel sorunlarda rol oynamasını engellemeyi amaçlamıştır (Kınık, 2022).

Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi, Gürcistan halkı tarafından tepkiyle karşılanmış olsa da Gürcistan yönetimi bu konuda daha temkinli davranmıştır. 2008'de Rusya müdahalesine maruz kalan Gürcistan, komşusu Ukrayna'ya rağmen, pragmatik bir politika izleyerek Rusya'ya karşı yaptırımlara katılmama kararı almıştır. Bu kararın açıklanmasının ardından Gürcistan Başbakanı Irakli Gharibashvili, Moskova'yı daha fazla yaptırımla vurmanın Gürcistan halkının Rus turizm gelirinden ve para transferlerinden mahrum bırakacağını açıklamıştır (Kucera, 2022).

Rusya, yaptırımlara rağmen, 2022'de Gürcistan ile ticaret hacmini artırmıştır. Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi verilerine göre, 2021'de Gürcistan'ın Rusya'ya ihracatı 610,1 milyon dolar, ithalatı ise 1,02 milyar dolarken; 2022'de ihracat 642,4 milyon dolara, ithalat ise 1,84 milyar dolara yükselmiştir. Ayrıca Gürcistan resmi istatistiklerine göre, 2022'de Gürcistan'ı ziyaret eden Rusya vatandaşı sayısı 2021'e kıyasla 5 kat artarak 1,1 milyona ulaşmıştır (National Statistics Office Of Georgia, tarih yok; National Statistics Office Of Georgia, tarih yok; National Statistics Office Of Georgia, 2023; Yılmaz, 2022).

Türkiye ile İlişkiler

2022 yılına girerken, Karadeniz'de Rusya ve Ukrayna'yla komşu olan Türkiye'nin bölgedeki en önemli hedeflerinden biri, Rusya-Ukrayna savaşının geniş çaplı bir çatışmaya dönüşmesini engellemek olmuştur. Bu nedenle Türkiye hem Rusya hem de Ukrayna ile ilişkilerini sürdürerek, iki ülke arasında arabulucu bir konuma gelmek için girişimlerde bulunmuştur. Bu kapsamda 28-30 Mart tarihleri arasında Rus ve Ukraynalı müzakereciler doğrudan barış görüşmeleri için İstanbul'da bir araya gelmişlerdir. Aynı zamanda Ankara, Haziran ve Temmuz ayında iki ülke arasındaki ilişkileri yürüterek Ukrayna'nın tahıl ihracatına yeniden başlamasını sağlayan ve Ukrayna ile Rusya arasında bir mahkum takasına yol açan kilit anlaşmaların yapılmasına da yardımcı olmuştur (Yüzbaşıoğlu, 2022).

Rusya ile Türkiye, 2022 yılında aktif bir dış politika izlemesinin yanı sıra ticarette de ilişkilerini en üst düzeyde tutmuştur. Rusya, Batılı ülkelerin uyguladığı yaptırımlar karşısında Karadeniz'deki komşu ülkesi Türkiye ile ticari ilişkilerini de yoğunlaştırmıştır. Bu kapsamda, 2022 yılında Rusya, Türkiye'nin ithalatında ilk sırayı almıştır (TÜİK, 2023a). Ayrıca 2022 yılında Rusya'dan Türkiye'ye yoğun bir yolcu trafiği yaşanmıştır. Bunun nedenleri turizm, siyasi gelişmeler ve Rusya'nın Eylül ayında açıkladığı kısmi seferberlik kararı olmuştur. Buna göre, Rusya'dan Türkiye'ye turist akışı 2022 yılında bir önceki yıla göre %11,5 artarak 5,2 milyona ulaşmıştır. Ayrıca Rus vatandaşları 2022 yılında toplam 16.312 konut satın alarak Türkiye'de gayrimenkul satın alan yabancılar arasında ilk sırada yer almıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığ, 2023); (TÜİK, 2023b).

Doğu Akdeniz Havzasındaki Gelişmeler

2022 yılında Rusya, Ukrayna'ya askeri müdahalesi sonrasında Asya ülkelerine odaklanarak, enerji ithalatını bu bölgelere

kaydırması nedeniyle Doğu Akdeniz'e yeterince ilgi gösterememiştir.

2022 yılında Mısır, Birleşmiş Milletler'de Rusya'nın Ukrayna müdahalesini kınayan karara olumlu oy vermesine rağmen, Rusya ile ilişkilerini bir şekilde sürdürmüştür. St. Petersburg Uluslararası Ekonomik Forumu'nda konuşan Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi, Mısır'ın Rusya ile birlikte yürüttüğü sanayi, enerji ve demir yolu taşımacılığı projelerinden gurur duyduğunu ifade etmiştir. İki ülkenin büyük ve güçlü projeleri ortaklaşa geliştirdiğini belirtmiştir. Bu kapsamda Rusya'nın Rusya Devlet Nükleer Enerji Kuruluşu Rosatom'un Akdeniz kıyısında inşa ettiği El-Dabaa Nükleer Enerji Santrali, Rus sanayi bölgesi ve demir yolu ağının geliştirilmesindeki rolü büyük projeler arasında öne çıkmıştır (Reuters, 2022d); (ROSATOM, 2022); (TASS, 2022i).

Rusya Savunma Bakanı Shoigu, 15 Şubat tarihinde Suriye'yi ziyaret ederek Devlet Başkanı Beşar Esad ile görüşmüş ve Suriye'nin Hmeymim kentindeki Rus hava üssünü denetlemiştir. Bu ziyarette, son teknoloji Kinzhal hipersonik seyir füzeleri taşıyan uzun menzilli ve nükleer kapasiteli Tu-22M3 bombardıman uçakları ve MiG-31 savaş uçaklarının, Rus Donanması'nın Akdeniz manevralarına katılmak üzere Suriye'deki Hmeymim hava üssüne konuşlandırıldığı bildirilmiştir (Ishchenko, 2022).

Ekim ayında, Rusya'nın Afrika kıtasındaki önemli askeri müttefiklerinden ve silah alıcılarından Cezayir ile Akdeniz'de ortak bir askeri tatbikat gerçekleştirildiği rapor edilmiştir. Savunma Bakanlıklarının yaptığı açıklamalara göre iki ülke donanması arasında 19 Ekim'de başlayan ve dört gün süren ortak deniz tatbikatının amacının iş birliğini güçlendirmek olduğu not edilmiştir (The Arab Weekly, 2022).

Ekonomi

2022 Yılındaki Ekonomi ile İlgili Gelişmeler

Batılı devletlerin ve analistlerin beklentisinin aksine, Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi sonrası öngörülen ekonomik çöküş gerçekleşmemiş ve Rusya ekonomisi beklenenden daha iyi bir yıl geçirmiştir. Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. En önemli nedenlerden biri, Rus hükümeti ve Merkez Bankası'nın muhafazakar maliye politikaları uygulaması ve harcamaları sıkı tutmuş olmasıdır (Prokopenko, 2022). Diğer önemli bir neden ise Rusya hükümetinin olası bir Ukrayna müdahalesi durumunda uluslararası sistemde karşılaşabileceği yaptırımlara ve savaş ekonomisinin hazırlığı konusunda önceden toplantılar yapmış olmasıdır. Bu kapsamda, ekonominin belirli sektörleri, Ukrayna'nın işgaline hazırlanması için bir dizi toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda devlet şirketleri ve büyük bankalar, Rusya'nın SWIFT'ten çıkarılması, Batı'nın belirli teknoloji tedarikini durdurması ve muhabir hesapların dondurulması senaryolarını da içeren stres testleri yapmıştır (Старостина, 2022).

Ukrayna müdahalesinin ardından Rusya'nın ekonomik verileri hakkında çok fazla spekülasyon yapılmıştır. Ancak bu verilerin büyük bir bölümü tahminlere dayandırılmıştır. Bunun nedeni, Nisan ayında Rusya Federal Gümrük Servisi'nin yanlış değerlendirmeleri önlemek için ithalat ve ihracat istatistiklerini geçici olarak yayınlamayacağını duyurmuş olmasıdır[2] (TACC,

[2] Rusya Federal Gümrük Servisi, ithalat ve ihracat istatistiklerinin yayınlanmasını askıya alma kararını 2023 yılına kadar uzatan 14 Mart 2022 tarihli karardan bir yıl sonra, dış ticarete ilişkin istatistiksel verilerin yayınlanmasına kısmen devam edeceğini duyurmuştur. Böylece Rusya'nın ekonomi alanında elde edilen verilere kısmen ulaşılabilmiştir. Bu ifade edilenler neticesinde, Rusya 2022 yılı ihracatı 2021'e kıyasla %19,9 artışla 591,46 milyar dolar olmuştur. İthalat ise %11,7 azalarak 259,083 milyar dolara gerilemiştir. Böylece, 2022 yılında ticaret fazlası 332,377 milyar dolara ulaşılmıştır. Ayrıca

2022g). Bu duruma örnek olarak 6 Mart tarihinde Rusya Bankası'ndan paylaşılan haberde aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

"Rusya Merkez Bankası, kredi kuruluşları tarafından kendi web sitelerinde ve Rusya Merkez Bankası'nın web sitesinde yayınlanan raporların ifşa kapsamını geçici olarak azaltmaya karar verdi. Bu karar, kredi kuruluşlarının Batılı ülkeler tarafından uygulanan yaptırımlarla ilgili risklerini sınırlandırmak amacıyla alınmıştır. Şubat 2022 mali tablolarından başlayarak, bankalar Rus standartlarına göre muhasebe (mali) tablolarını (bireysel ve konsolide) ve bunlara ek açıklamaları yayınlamamalıdır" (Банк России, 2022).

Nisan ayında Rusya Enerji Bakanlığı da petrol ve gaz üretimi ile ihracatına ilişkin istatistiklere erişimi sınırlandırdığını açıklamıştır. Gerekçe olarak, bu bilgilerin kullanılabilir olmasının Rus piyasasının etkilenme riski gösterilmiştir (Reuters, 2022e).

Enerji Bakanı Nikolay Shulginov'un sunumuna göre, Rusya'nın petrol sektörüne yaptığı yatırımlar 2022'de %22 artarak 1,818 trilyon rubleye (23,8 milyar $) ulaşmıştır. Ayrıca Shulginov'a göre 2022'de Rusya'nın gaz ihracatı %30,7 azalarak 170,6 milyar metreküpe, gaz üretimi de %11,7 azalarak 673,8 milyar metreküpe gerilemiştir. Rusya Devlet İstatistik Servisi ise 2022'de gaz üretiminin bir önceki yıla göre %13,4 azalarak 573 milyar metreküpe düştüğünü açıklamıştır (TASS, 2023c; TASS, 2023d). Rusya Başbakan Yardımcısı Alexander Novak'ın Energy Policy Dergisinde yazdığı makaleye göre ise 2022'de petrol ihracatı %7,6 artışla 242,2 milyon tona, petrol üretimi de %2 artışla 535,2 milyon tona yükselmiştir (TASS, 2023e; TASS, 2023f). Enerji Bakanlığı verilerine göre, 2022'de Rusya'nın

Rusya'nın 850,5 milyar dolarlık dış ticaret cirosu, 2021 yılına göre %8,1 artmıştır (РИА Новости, 2023).

kömür ihracatı %1 azalarak 221,2 milyon tona, kömür üretimi ise %0,3 artarak 443,6 milyon tona ulaşmıştır (TASS, 2023g).

Sonuç

Geniş Karadeniz Havzası'ndaki önemli aktörlerden biri olan Rusya'nın (Kırbaşoğlu, 2021; Kırbaşoğlu, 2022), 2022 yılındaki iç ve dış politikası ile ekonomisi üzerine yaşanan gelişmeleri değerlendiren bu çalışma, özellikle Ukrayna müdahalesi sonrası dönemde yaşadığı çok yönlü dönüşümleri ele almıştır.

İç siyasette, muhalefetin baskı altına alınması, seçimlerde şaibe iddiaları ve yargının siyasallaştırılması gibi olaylar demokratik gerilemeye işaret etmiştir. Dış politikada ise Batı ittifakı yerine Çin ve Asya ülkeleri ile yakınlaşmalar ve ittifaklar ön plana çıkmıştır. Ayrıca NATO ile ilişkilerdeki gerginlik oldukça artmıştır. Ukrayna'ya askeri müdahaleyle fiili çatışma başlamıştır. Rusya'nın bu hamlesi sonucunda milliyetçi söylemler artmış ve toplumsal bölünmeler yaşanmıştır.

Ekonomik boyutta ise Rusya ekonomisi üzerinde Batı yaptırımlarının etkisi kısa vadede sınırlı kalmış olsa da, uzun vadede ciddi hasar göreceği ifade edilmiştir. Ayrıca, enerji ve hammadde ihracatının Asya-Pasifik bölgesine kaydırılmasıyla ayakta kalma çabaları sürse de, Rusya'nın teknoloji transferi konusunda hala Batı'ya bağımlı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, Rusya'nın Ukrayna müdahalesi küresel güç dengelerini sarsmış, ülkeyi uluslararası alanda yalnızlaştırmıştır. İçeride otoriterleşme eğilimleri güç kazanırken, toplumda milliyetçilik dalgası yükselişe geçmiştir. Eğer Rusya Ukrayna'da askeri başarı elde ederse, Putin rejiminin kısa dönemdeki konumunu güçlendirebileceği, ancak uzun vadede ödenecek bedelin ağır olabileceği düşünülmektedir. Bu ifade edilenlerden hareketle, küresel arenada barışçıl ve çok taraflı bir geleceğin demokratikleşme ve uluslararası iş birliği yoluyla mümkün olacağı söylenebilir. Rusya yönetimi, ülkenin

ve uluslararası toplumun çıkarları açısından bu gerçeği görmelidir.

Kaynakça

Al Jazeera. (2022, 01 05). *Kazakhstan asks Russian-led alliance for help quelling protests*. 06 15, 2023 tarihinde Al Jazeera: https://www.aljazeera.com/news/2022/1/5/kazakhstan-asks-russian-led-alliance-for-help-quelling-protests adresinden alındı.

Aras, F. Ç., & Kaya, Y. Ç., (2023). *Global Pandemi Mücadelesinde Küresel İşbirliği: Pandemi Anlaşmaları*. 8. Asya Pasifik Uluslararası Modern Bilimler Kongresi, Yeni Delhi, Hindistan.

Askew, J. (2023, 01 30). *Ukraine war: A month-by-month timeline of the conflict so far*. 06 29, 2023 tarihinde euronews.: https://www.euronews.com/2023/01/30/ukraine-war-a-month-by-month-timeline-of-the-conflict-in-2022 adresinden alındı.

Assenova, M. (2022, 01 21). *The Two Faces of Kazakhstan's Civil Unrest.* 07 21, 2023 tarihinde The Jamestown Foundation: https://jamestown.org/program/the-two-faces-of-kazakhstans-civil-unrest/ adresinden alındı.

Банк России. (2022, 03 06). *Банк России принял решение временно сократить объем публикации отчетности кредитных организаций*. 07 23, 2023 tarihinde Банк России: https://www.cbr.ru/press/event/?id=12737 adresinden alındı.

Bayrak, M. (2021). Nordik ve AB Güvenlik Yaklaşımlarının Güvenlikleştirme Teorisi Çerçevesinde Analizi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

BBC News. (2022a, 08 04). *Alexei Navalny: Russia's jailed vociferous Putin critic*. 06 28, 2023 tarihinde BBC News: https://www.bbc.com/news/world-europe-16057045 adresinden alındı.

BBC News. (2023a, 05 25). *What are the sanctions on Russia and are they hurting its economy?* 07 13, 2023 tarihinde BBC News: https://www.bbc.com/news/world-europe-60125659 adresinden alındı.

Bhattacharjee, S. (2022, 03 31). *India-Russia explore a rupee-rouble payment scheme to bypass war*. 07 19, 2023 tarihinde Al Jazeera: https://www.aljazeera.com/economy/2022/3/31/india-russia-explore-a-rupee-rouble-payment-scheme-to-bypass-war adresinden alındı.

Старостина, Ю. (2022, 02 07). *В правительстве начались совещания по готовности России к жестким санкциям за Украину*. 07 25, 2023 tarihinde THE BELL.: https://thebell.io/v-pravitelstve-nachalis-soveshchaniya-po-gotovnosti-rossii-k-zhestkim-sanktsiyam-za-ukrainu-uai9D adresinden alındı.

Eisentrau, S. (2022, 02). *Unity in a Time of Upheaval.* 06 22, 2023 tarihinde Munich Security Brief: https://securityconference.org/assets/01_Bilder_Inhalte/03_Medien/02_Publikationen/2022/MSB_Readout_UnityinaTimeofUpheaval_MSC22.pdf adresinden alındı.

European Council. (2023, 05 04). *Infographic - Impact of sanctions on the Russian economy*. 07 23, 2023 tarihinde Official Website of the Council of the EU and the European Council: https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/impact-sanctions-russian-economy/#:~:text=According%20to%20the%20IMF%20estimates,exports%20will%20increase%20by%200.24%25 adresinden alındı.

Farge, E. (2022, 01 11). *U.S. and Russia still far apart on Ukraine after Geneva talks*. 05 26, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/europe/prospects-dim-us-russia-start-tense-talks-over-ukraine-crisis-2022-01-10/ adresinden alındı.

Global Times. (2022, 09 13). *Putin appoints deputy foreign minister as ambassador to China, 'a demonstration of Russia valuing bilateral ties'*. 07 21, 2023 tarihinde Global Times: https://www.globaltimes.cn/page/202209/1275196.shtml adresinden alındı.

Green, R. (2022, 09 30). *Russia's invasion of Ukraine: elections wielded as weapon of war*. 05 11, 2023 tarihinde International Bar Association: https://www.ibanet.org/Russia-invasion-of-Ukraine-elections-wielded-as-weapon-of-war adresinden alındı.

Hardy, A. (2022, 09 29). *'The Art of the Steal?': Russia's online voting problem*. 05 01, 2023 tarihinde Global Voices: https://globalvoices.org/2022/09/29/the-art-of-the-steal-russias-online-voting-problem/ adresinden alındı.

Hopkins, V., Troianovski, A., & Lobzina, A. (2022, 09 09). *Russia Holds First Elections Since Ukraine Invasion, but Opposition Is Mostly Absent*. 04 22, 2023 tarihinde The New York Times: https://www.nytimes.com/2022/09/09/world/europe/russia-elections.html adresinden alındı.

Интерфакс-АВН. (2022a, 01 18). *НАТО стремится оккупировать Украину, заявил Володин*. 07 12, 2023 tarihinde Интерфакс-АВН: https://www.militarynews.ru/story.asp?rid=1&nid=564593&lang=RU adresinden alındı.

Интерфакс-АВН. (2022b, 01 16). *Войска РФ находятся близ Украины в ответ на напряженную обстановку и на действия НАТО - Песков*. 07 17, 2023 tarihinde Интерфакс-АВН: https://www.militarynews.ru/story.asp?rid=1&nid=564479&lang=RU adresinden alındı.

Ishchenko, V. (2022, 10 26). 07 24, 2023 tarihinde Al Jazeera: https://www.aljazeera.com/opinions/2022/10/26/russias-military-keynesianism adresinden alındı.

Kınık, H. (2022). 44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021. F. Kırbaşoğlu, & Ö. Tüfekçi içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 53-74). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kırbaşoğlu, F., (2022). 2021 Yılını Geride Bırakırken Avrupa Birliği'nin Geniş Karadeniz Havzası Stratejileri. Ö. Tüfekçi, & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 455-489), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kırbaşoğlu, F., & Öçalan, G. (2022). NATO ve Rusya'nın Geniş Karadeniz Havzasındaki Mücadelesi: 2021. Ö. Tüfekçi, & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 409-433). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kırbaşoğlu, F., & Tüfekçi, Ö. (2020). Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçler Politikası: BRICS ve MIKTA Ülkelerinin Meydan Okumaları. *Novus Orbis: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 2*(1), 39-70.

Kırbaşoğlu, F., & Tüfekçi, Ö. (2021). Avrupa Birliği'nin Geniş Karadeniz Havzası'na Yönelik Politikaları: 2020. Ö. Tüfekçi (Ed.) içinde, *Karadeniz: 2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 439-473). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kortunov, A. (2022, 02 12). *China-Russia Statement: A quest for diversity*. 07 21, 2023 tarihinde Global Times: https://www.globaltimes.cn/page/202202/1252068.shtml adresinden alındı.

Krivosheev, K. (2022, 10 05). *Russia's Mass Exodus Is Forcing Its Neighbors to Get Off the Fence*. 05 28, 2023 tarihinde Carnegie Endowment for International Peace: https://carnegieendowment.org/politika/88095 adresinden alındı.

Kucera, J. (2022, 02 25). *Georgia says it won't join international sanctions against Russia*. 07 19, 2023 tarihinde Eurasianet: https://eurasianet.org/georgia-says-it-wont-

join-international-sanctions-against-russia adresinden alındı.

Le Monde. (2022, 09 09). *Russians begin voting in regional elections*. 04 28, 2023 tarihinde Le Monde: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/09/09/russians-begin-voting-in-regional-elections_5996416_4.html adresinden alındı.

Levada Analytical Center. (2022, 04 11). *The Conflict with Ukraine*. 05 07, 2023 tarihinde Levada Analytical Center: https://www.levada.ru/en/2022/04/11/the-conflict-with-ukraine/ adresinden alındı.

Meduza. (2022a, 09 12). *Pre-marked ballots, a leaky ballot box, and at least 19 arrests*. 05 13, 2023 tarihinde Meduza: https://meduza.io/en/feature/2022/09/12/pre-marked-ballots-a-leaky-ballot-box-and-at-least-19-arrests adresinden alındı.

Meduza. (2022b, 09 12). *Feigning democracy*. 05 18, 2023 tarihinde Meduza: https://meduza.io/en/feature/2022/09/12/feigning-democracy adresinden alındı

Mishin, M. (2022, 03 11). *Russia Adopts Controversial E-Voting Nationwide, Bans Navalny From Presidency*. 04 29, 2023 tarihinde The Moscow Times: https://www.themoscowtimes.com/2022/03/11/russia-adopts-controversial-e-voting-nationwide-bans-navalny-from-presidency-a76874 adresinden alındı.

National Statistics Office Of Georgia. (2023, 02 14). *Inbound Tourism Statistics in Georgia: 2022 Year*. 07 19, 2023 tarihinde Official Website of National Statistics Office Of Georgia: https://www.geostat.ge/media/51279/Inbound-Tourism-Statistics----2022.pdf adresinden alındı.

National Statistics Office Of Georgia. (tarih yok). *Export*. 07 19, 2023 tarihinde Official Website of National Statistics Office Of Georgia: https://www.geostat.ge/en/modules/categories/637/export adresinden alındı.

National Statistics Office Of Georgia. (tarih yok). *Import*. 07 19, 2023 tarihinde Official Website of National Statistics Office Of Georgia: https://www.geostat.ge/en/modules/categories/638/import adresinden alındı.

NATO. (2022a, 06 22). *NATO 2022 Strategic Concept.* 05 30, 2023 tarihinde Official Website of NATO: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf adresinden alındı.

NATO. (2022b, 01 12). *NATO-Russia Council meets in Brussels*. 05 28, 2023 tarihinde Official Website of NATO: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_190643.htm adresinden alındı.

Pennington, J., & Yeung, J. (2022, 09 26). *Protests erupt in Russia's Dagestan region as minorities say they are being targeted by Putin's mobilization orders*. 05 16, 2023 tarihinde CNN: https://edition.cnn.com/2022/09/26/europe/russia-dagestan-protests-mobilization-intl-hnk/index.html adresinden alındı.

Победа РФ. (2022, 02 19). *Выставка обнажила корни нацизма на Украине*. 05 10, 2023 tarihinde Победа РФ: https://pobedarf.ru/2022/04/19/vystavka-obnazhila-korni-naczizma-na-ukraine/ adresinden alındı.

President of Russia. (2022a, 01 04). *Joint Statement of the Russian Federation and the People's Republic of China on the International Relations Entering a New Era and the Global Sustainable Development*. 07 21, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://en.kremlin.ru/supplement/5770 adresinden alındı.

President of Russia. (2022b, 02 07). *Talks with President of France Emmanuel Macron*. 07 13, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia:

http://en.kremlin.ru/events/president/news/67734 adresinden alındı.

President of Russia. (2022c, 02 16). *Talks with President of Brazil Jair Bolsonaro*. 07 13, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://en.kremlin.ru/events/president/news/67778 adresinden alındı.

President of Russia. (2022d, 06 10). *Statements for the press following Russia-Turkmenistan talks*. 07 14, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://en.kremlin.ru/events/president/news/68613 adresinden alındı.

President of Russia. (2022e, 10 18). *Telephone conversations with President of Kyrgyzstan and President of Tajikistan*. 07 18, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://en.kremlin.ru/events/president/news/69371 adresinden alındı.

President of Russia. (2022f, 10 13). *Meeting with President of Kyrgyzstan Sadyr Japarov and President of Tajikistan Emomali Rahmon*. 07 19, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://en.kremlin.ru/events/president/news/69591 adresinden alındı.

Prokopenko, A. (2022, 12 19). *The Cost of War: Russian Economy Faces a Decade of Regress*. 07 24, 2023 tarihinde Carnegie Endowment for International Peace: https://carnegieendowment.org/politika/88664 adresinden alındı.

Putin, V. (2021). *On the Historical Unity of Russians and Ukrainians*. 05 01, 2023 tarihinde Official Website of President of Russia: http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/66181 adresinden alındı.

Reid, G. (2023, 05 17). *Russia, Homophobia and the Battle for "Traditional Values"*. 07 02, 2023 tarihinde Human Rights

Watch: https://www.hrw.org/news/2023/05/17/russia-homophobia-and-battle-traditional-values adresinden alındı.

Reuters. (2022a, 03 14). *Putin signs law to allow online voting at elections across Russia*. 05 08, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/europe/putin-signs-law-allow-online-voting-elections-across-russia-2022-03-14/ adresinden alındı.

Reuters. (2022b, 10 06). *Factbox: Where have Russians been fleeing to since mobilisation began?* 05 22, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/europe/where-have-russians-been-fleeing-since-mobilisation-began-2022-10-06/ adresinden alındı.

Reuters. (2022c, 01 05). *Kremlin warns against outside interference in Kazakhstan.* 07 17, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/asia-pacific/kremlin-warns-against-outside-interference-kazakhstan-2022-01-05/ adresinden alındı.

Reuters. (2022d, 11 28). *Russia postpones Cairo talks with U.S. under New START nuclear treaty*. 07 12, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/russia-unilaterally-postpones-nuclear-arms-meeting-with-us-kommersant-2022-11-28/ adresinden alındı.

Reuters. (2022e, 04 14). *Russia says limiting oil data access to protect local market*. 07 23, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/business/energy/russia-says-limiting-oil-data-access-protect-local-market-2022-04-14/ adresinden alındı.

Reuters. (2023, 01 16). *India hopeful of rupee trade with Russia after imports surge*. 07 17, 2023 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/world/india/india-hopeful-rupee-trade-with-russia-official-2023-01-16/ adresinden alındı.

RFE/RL. (2022a, 12 23). *Tatarstan Lawmakers Vote To Change Constitution And Scrap Post of President In Nod To Moscow*. 05 11, 2023 tarihinde RFE/RL:

https://www.rferl.org/a/russia-tatarstan-scrap-president/32190974.html adresinden alındı.

RFE/RL. (2022b, 09 26). *Russia Continues Crackdown On Spreading Anti-Mobilization Protests As Draft Criticism Grows*. 05 27, 2023 tarihinde RFE/RL: https://www.rferl.org/a/russia-protests-mobilization-ukraine-war/32052011.html adresinden alındı.

РИА Новости. (2023, 03 13). *ФТС сообщила о рекордном профиците торгового баланса России*. 07 24, 2023 tarihinde РИА Новости: https://ria.ru/20230313/torgovlya-1857492339.html adresinden alındı.

Roberts, W. (2022, 03 28). *Ukraine war: What would a 'rupture' in US-Russia relations mean?* 07 12, 2023 tarihinde Al Jazeera: https://www.aljazeera.com/news/2022/3/28/ukraine-war-what-would-a-rupture-in-us-russia-relations-mean adresinden alındı.

Romanyshyn, I. (2023, 01 30). *Ukraine, NATO and the Black Sea.* 07 22, 2023 tarihinde Official Website of NATO: https://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=1792 adresinden alındı.

ROSATOM. (2022, 07 20). *Main Construction Phase for El-Dabaa Nuclear Power Plant Project Begins in Egypt*. 07 20, 2023 tarihinde Official Website of ROSATOM: https://www.rosatom.ru/en/press-centre/news/main-construction-phase-for-el-dabaa-nuclear-power-plant-project-begins-in-egypt/?sphrase_id=4375926 adresinden alındı.

Sarı, Y. (2022). Rusya'nın 2021 Görünümü. F. Kırbaşoğlu, & Ö. Tüfekçi içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 259-301). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Sauer, P., & Roth, A. (2022, 02 24). *Thousands join anti-war protests in Russia after Ukraine invasion*. 05 08, 2023 tarihinde The Guardian:

https://www.theguardian.com/world/2022/feb/24/we-dont-want-this-russians-react-to-the-ukraine-invasion adresinden alındı.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığ. (2023). *2022 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri*. 07 17, 2023 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi: https://yigm.ktb.gov.tr/TR-249709/yillik-bultenler.html adresinden alındı.

ТАСС. (2022a, 09 15). *В России подводят итоги единого дня голосования*. 04 29, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/obschestvo/15754239 adresinden alındı.

ТАСС. (2022b, 09 12). *Побеждают действующие. В России подвели итоги региональных выборов*. 04 25, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/politika/15724001 adresinden alındı

ТАСС. (2022c, 09 12). *Последние 20 автомобилей Niva разыграли среди проголосовавших онлайн избирателей в Москве*. 05 23, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/obschestvo/15722627 adresinden alındı

ТАСС. (2022d, 10 07). *Каждый четвертый регион России объявил о выполнении плана по мобилизации*. 05 24, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/obschestvo/15981993 adresinden alındı

ТАСС. (2022e, 01 14). *“Запрягали мы очень долго, пора нам уже ехать”*. 05 24, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/politika/13431213 adresinden alındı

ТАСС. (2022f, 01 19). *Рябков призвал Вашингтон прекратить военную “подпитку” Киева*. 05 28, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/politika/13468235 adresinden alındı.

ТАСС. (2022g, 04 21). *ФТС России временно не публикует статистику по импорту во избежание спекуляций*. 07 22, 2023 tarihinde ТАСС: https://tass.ru/ekonomika/14442469?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop adresinden alındı.

TASS. (2022a, 03 22). *Blogger Navalny found guilty of contempt of court*. 04 17, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/society/1425587 adresinden alındı.

TASS. (2022b, 01 25). *Navalny added to registry of terrorists and extremists*. 05 05, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/politics/1392755 adresinden alındı.

TASS. (2022c, 10 18). *Court dismisses Navalny's appeal in fraud case*. 05 05, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/society/1524281 adresinden alındı.

TASS. (2022d, 02 25). *Xi Jinping treats Moscow's actions in situation around Ukraine with respect*. 07 20, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/politics/1411265 adresinden alındı.

TASS. (2022e, 02 28). *Chinese Foreign Ministry calls for return to dialogue for political settlement in Ukraine*. 07 20, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/politics/1413293 adresinden alındı.

TASS. (2022f, 06 01). *West's hybrid war against Russia opens doors for expanding China ties, says Lavrov*. 07 21, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/politics/1459043 adresinden alındı.

TASS. (2022g, 06 03). *Russia's position on Taiwan as integral part of China remains unchanged, says diplomat*. 07 21, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/politics/1460185 adresinden alındı.

TASS. (2022h, 06 16). *China, Russia moving towards reaching $200 bln trade target, says envoy*. 07 21, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1466169 adresinden alındı.

TASS. (2022i, 07 17). *Egypt proud of joint industrial, energy projects with Russia — al-Sisi*. 07 19, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/world/1467733 adresinden alındı.

TASS. (2023a, 02 13). *Russia's coal exports to India rise 2.5-fold, to China — by 11.2%*. 07 21, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1575629 adresinden alındı.

TASS. (2023b, 01 13). *Trade turnover between Russia, China up 29.3% in 2022 to record $190 bln, says customs*. 07 21, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/world/1561733 adresinden alındı.

TASS. (2023c, 02 01). *Russia's natural gas production falls by 13.4% to 573 bcm in 2022*. 07 24, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1570125 adresinden alındı.

TASS. (2023d, 03 15). *Russian gas exports down 30.7% in 2022 to 170.6 bln cubic meters*. 07 24, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1589019 adresinden alındı.

TASS. (2023e, 02 13). *Russia's oil exports up by 7.6% year-on-year in 2022 to 242 mln tons — Deputy PM*. 07 24, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1575577 adresinden alındı.

TASS. (2023f, 03 16). *Investment in Russia's oil, coal sectors up 22%, 52%, respectively, in 2022*. 07 24, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1589665 adresinden alındı.

TASS. (2023g, 03 15). *Russian energy minister says oil, gas production to decline in 2023*. 07 25, 2023 tarihinde TASS: https://tass.com/economy/1589043 adresinden alındı.

Taylor, A. (2022, 02 24). *Anti-war Protests in Russia*. 05 02, 2023 tarihinde The Atlantic: https://www.theatlantic.com/photo/2022/02/photos-anti-war-protests-russia/622914/ adresinden alındı.

Tereshchenko, M. (2022, 04 21). *Russia: programme of 'patriotic education' aims to create next generation of Putin faithful*. 05 10, 2023 tarihinde The Conversation: https://theconversation.com/russia-programme-of-patriotic-education-aims-to-create-next-generation-of-putin-faithful-181511 adresinden alındı.

The Arab Weekly. (2022, 10 21). *Algeria, Russia military exercise fuels debate on international alignments*. 07 09, 2023 tarihinde The Arab Weekly: https://thearabweekly.com/algeria-russia-military-

exercise-fuels-debate-international-alignments adresinden alındı.

The Moscow Times. (2022, 03 10). *Russia to Create Register of People Linked to 'Foreign Agents'*. 06 10, 2023 tarihinde The Moscow Times: https://www.themoscowtimes.com/2022/03/09/russia-to-create-register-of-people-linked-to-foreign-agents-a76845 adresinden alındı.

TÜİK. (2023a, 01 31). *Dış Ticaret İstatistikleri, Aralık 2022*. 07 15, 2023 tarihinde TÜİK Resmi İnternet Sitesi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Aralik-2022-49633 adresinden alındı.

TÜİK. (2023b, 01 17). *Konut Satış İstatistikleri, Aralık 2022*. 07 17, 2023 tarihinde TÜİK Resmi İnternet Sitesi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Konut-Satis-Istatistikleri-Aralik-2022-49526 adresinden alındı.

Vernon, W. (2023, 01 23). *Russia: Putin's Kremlin targets LGBT in new crackdown*. 04 29, 2023 tarihinde BBC News: https://www.bbc.com/news/world-europe-64345693 adresinden alındı.

Wertheim, S. (2022, 02 24). *The United States Must Punish Russia but Remember the Limits of Power*. 07 25, 2023 tarihinde Carnegie Endowment for International Peace: https://carnegieendowment.org/2022/02/24/united-states-must-punish-russia-but-remember-limits-of-power-pub-86522 adresinden alındı.

Yılmaz, H. (2022). Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021. F. Kırbaşoğlu, & Ö. Tüfekçi içinde, *KARADENİZ: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 135-175). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Yüzbaşıoğlu, N. (2022, 02 28). *Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: Montrö Sözleşmesi'nin bütün hükümlerini şeffaf bir şekilde uygulayacağız*. 07 22, 2023 tarihinde AA: https://www.aa.com.tr/tr/gundem/disisleri-bakani-cavusoglu-montro-sozlesmesinin-butun-hukumlerini-

seffaf-bir-sekilde-uygulayacagiz/2517057 adresinden alındı.

Zeniewski, P., Molnar, G., & Hugues, P. (2023, 03 14). *Europe's energy crisis: What factors drove the record fall in natural gas demand in 2022?* 07 13, 2023 tarihinde Official Website of IEA: https://www.iea.org/commentaries/europe-s-energy-crisis-what-factors-drove-the-record-fall-in-natural-gas-demand-in-2022 adresinden alındı.

YAZARLAR

Adnan SEYAZ

Adnan Seyaz lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) bölümünde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmalarını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında tamamlayarak 2018 yılında "Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu'nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm" başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. Bir dönem Vilnius Üniversitesi'nde (Litvanya) eğitim görmüş ve Rusya, Almanya, Polonya ve Sırbistan'da çeşitli konferanslarda bildiriler sunmuştur. Çalışma alanları Rusya siyaseti, Post-Sovyet çalışmaları, demokratikleşme ve otoriterleşme konularını kapsamakta ve bu alanlarda yayımlanmış birçok makale ve kitap bölümü bulunmaktadır. 2009 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Ahmet ATEŞ

Lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2011 yılında almıştır. Müteakiben, aynı üniversitede "Stratejik İstihbarat ve Türk Dış Politikası'na Etkisi" başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamlamıştır. 2015 yılında University of Delaware Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. 2017 yılında "An Evaluation of the US Intelligence Community after 9/11" adlı tezi ile ikinci yüksek lisans derecesini alan Ahmet Ateş 2020 yılında aynı üniversiteden "Understanding the Change in Intelligence Organizations: An Institutional Framework" adlı tezi ile doktor unvanı almıştır. Temel araştırma alanları istihbarat ve ulusal güvenliktir.

Anıl Çağlar ERKAN

2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2013 yılında Adnan Menderes Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans

Programını tamamlamıştır 2014 yılından beri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İnsan Kaynakları Yönetimi Programında Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır. Erkan, enerji, dış politika ve güvenlik alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Ayça EMİNOĞLU

1997 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde lisans eğitimini, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler anabilim dalında yüksek lisansını ve 2011-2015 yılları arasında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim dalında doktora eğitimini bitirmiştir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası ilişkiler Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Eda TUTAK

1989 yılında İzmir'de doğan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak; 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden bölüm birincisi ve yüksek onur öğrencisi olarak mezun oldu. Ardından 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler anabilim dalı tezli yüksek lisans programını, 2021 yılında ise aynı üniversitede Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında doktora programını tamamladı. 2015-2017 tarihleri arasında İzmir Olgunlaşma Enstitüsü Araştırma Birimi'nde hizmet verdikten sonra 2017'de Gümüşhane Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başlayan Tutak, 2022 yılında Doktor Öğretim Üyesi olarak Gümüşhane Üniversitesi İrfan Can Köse Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümüne atandı. Halen bu üniversitede Hukuk Bölümü Başkanı olarak görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak, uluslararası ilişkiler alanında spesifik olarak deniz gücü,

denizcilik stratejileri ve denizcilik politikaları kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

01.09.1993 tarihinde Erzurum İli Yakutiye İlçesi'nde doğdu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı ve "Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneği" başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında, YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında doktora öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

Gökhan ÖÇALAN

1989 yılı Tokat Erbaa doğumlu olan yazar, ilk orta ve lise eğitimini Erbaa'da tamamlamış, 2008-2012 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, 2013-2015 yılları arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2019 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılında Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda Uluslararası İlişkiler Uzmanı olarak memuriyet görevine başlayan yazar, hâlihazırda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde Giresun Askerlik Şube Başkanlığı'nda görevine devam etmektedir. Evli olan yazar iyi seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.

Hasan YILMAZ

1995 yılında Kara Harp Okulundan mezun olmuş, çeşitli birlik komutanlığı ve yurt içi ve yurt dışı karargâh görevlerinde bulunmuştur. 2000-2001 yıllarında ABD Dz.Kuv.leri Yüksek Lisans Okulunda Uluslararası Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları alanında "Turkey and the Middle East: Threats and Opportunities" başlıklı tez ile yüksek lisans derecesi, 2015-2016 yıllarında Barselona Uluslararası Çalışmalar Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler alanında "Turkey's Foreign Policy Towards Russia: Business as Usual?" başlıklı tez ile diğer yüksek lisans derecesini almıştır. 2018 yılında TSK'dan emekli olmuştur. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler Doktora Programı öğrencisidir.

Hülya KINIK

Hülya Kınık, 2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından mezun olmuştur. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans programını; 2022 yılında ise aynı üniversite ve anabilim dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. Kınık'ın "Yükselen Güçler"in uluslararası sistem üzerindeki etkilerini, ağırlıklı olarak Türk Dış Politikası'na odaklanarak araştırtığı doktoru tezi, 2023 YÖK Üstün Başarı Ödülleri kapsamında Sosyal ve Beşerî Bilimler alanında yılın en iyi doktora tezi ödülüne layık görülmüştür. 2014-2023 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Kınık, Ağustos 2023 itibarıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Kemal GÖKÇAY

Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2012'de aynı üniversite ve bölümde yüksek lisansını bitirdi. 2013-2014 yıllarında Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2015 yılında MEB yurt dışı lüsans üstü bursu kapsamında ABD'ye gitti. Önce University of Texas at Austin (Austin, Teksas) 1 yıl dil eğitimi, ardından Georgia State University'de (Atlanta, Georgia) ikinci Master'ını tamamladı. 2019'dan beri Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmakta ve Bursa Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktorasına devam etmektedir.

Meltem HASANÇEBİ

20.09.1991 tarihinde Trabzon ili Araklı ilçesinde doğdu. 2014 yılında Atatürk Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı'na başladı. 2021 yılında Giresun Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programını tamamladı ve "'Kemalist Söylem" Üzerinden Türk Dış Politikası'nı Anlamak" başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2021 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora programına halen devam etmektedir.

Muhammet NEGİZ

Uludağ Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü mezunudur. Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı Dil Bursu ile St. Petersburg Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde eğitim almıştır. Erzincan Üniversitesi (EBYÜ) işletme yüksek lisansının ardından lisansüstü eğitimine EBYÜ-Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Ortak Doktora Programında devam etmektedir. Erzincan Üniversitesi'ndeki

araştırma görevliliği ve Abay Kazak Dil ve Kültür Merkezi koordinatör yardımcılığı görevleri sonrasında halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir.

Muharrem BAYRAK

Muharrem Bayrak, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE) Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda YÖK 100/2000 "Uluslararası Güvenlik ve Terör" Doktora Programı'nda öğrencidir. Yüksek lisans eğitimini "Nordik ve AB güvenlik Yaklaşımlarının Güvenlikleştirme Teorisi Çerçevesinde Analizi" başlıklı teziyle 2019-2022 yılları arasında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Doç. Dr. Vahit Güntay danışmanlığında tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2014-2019 yılları arasında yine aynı üniversitede tamamlamıştır. Bayrak, 2022 yılında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler A.B.D. YÖK 100/2000 Uluslararası Güvenlik ve Terör Doktora programında öğrenciliğine devam etmektedir. Bayrak, KTÜ Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde araştırmacı olarak görev üstlenmektedir. Araştırma alanlarını, uluslararası ilişkiler ana başlığı altında uluslararası güvenlik çalışmaları, güvenlik teorileri, terörizm ve siber güvenlik oluşturmaktadır.

Murat ÇEMREK

Sırasıyla ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora ve Budapeşte Koleji: Yüksek İhtisas Çalışmaları Enstitüsü'nde (Macaristan) doktora sonrası çalışmasını tamamladı. Bilkent, Atatürk Alatoo (Kırgızistan), Selçuk, El Farabi (Kazakistan) Üniversitelerinde ve Polis Akademisi'nde lisanstan doktoraya çeşitli düzeylerde dersler verdi. Ahmet Yesevi Uluslararası Üniversitesi'nin (Kazakistan) Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Kurucu Müdürlüğünü üstlendi. Selçuk Üniversitesi'nde Bölüm

Başkanlığı, Erol Güngör Türk Diasporası Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü ve Üniversite Erasmus Programı Koordinatörlüğünü yürütücülüğünü yapmış olan Çemrek, halen Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Türkçe ve İngilizce olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası dergide makale, değerlendirme, kitap bölümü yazan Çemrek, birçok akademik derginin de editörler kurulu, hakem ve bilimsel danışmanlar kurulunda yer almaktadır.

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr. Murat Ülgül, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesidir. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimini bitirdikten sonra ABD'de Florida State University'de Doğu Avrupa ve Rus Çalışmaları programında (2008-2010) ve University of Delaware'da Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde (2010-2012) yüksek lisans yapmıştır. 2015 yılında University of Delaware'da doktorasını tamamlamıştır. Başta International Relations, Middle East Policy ve International Spectator olmak üzere birçok uluslararası ve ulusal dergide yayını ve kitap bölümleri olan Dr. Ülgül, aynı zamanda Uluslararası Güvenliğe Giriş (Nobel Akademik Yayıncılık, 2021) kitabının da editörlerindendir.

Müge YÜCE

2010 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından, 2014 yılında Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler yüksek lisans programından mezun olmuştur. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamlayan yazar, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Özel çalışma alanı Çin Dış Politikası olan Yüce, daha önce Turku, Opole ve Tayvan National Chung Hsing Üniversiteleri'nde bulunmuştur.

Nimet KALKAN

Nimet Kalkan, İşletme Bölümü ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programlarında çift anadal yaparak Ufuk Üniversitesinden mezun olmuştur. Eğitimini burslu ve birincilik derecesi ile tamamlayan Kalkan, 2015 yılından bu yana Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Aynı üniversitede İşletme Bütünleşik Doktora Programını 2023 yılında tamamlayan Kalkan'ın akademik çalışmaları; stratejik yönetim, uluslararası işletmecilik, birleşme ve satınalmalar, ihracat, sürdürülebilirlik ve etik gibi konular üzerine yoğunlaşmaktadır.

Nükhet GÜNTAY

Nükhet Güntay, 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2020 yılında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2021 yılında aynı programda, Güvenlik ve Terör alanında 100/2000 YÖK Projesi destekli burslu doktora eğitimine başlamıştır ve bu programda çalışmalarını sürdürmektedir. Lisans eğitimi sırasında Mevlâna değişim programı kapsamında Kazakistan'da, yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında Erasmus değişim programı kapsamında Portekiz'de bulunmuştur.

Rukiye PATAN

Rukiye Aleyna Patan 1998 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programına başlayıp 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans programına başlayan Rukiye Aleyna Patan, Potsdam

Üniversitesi'nde değişim programını tamamladıktan sonra 2023 yılında Münih Teknik Üniversitesi'nde ikinci Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır.

Vahit GÜNTAY

2008 yılında Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2016 yılında yine aynı programda doktora eğitimini tamamlamıştır. 2009-2016 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Güntay, 2017 yılından bu yana aynı bölümde Doç. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Doktora çalışması öncesi ve sonrasında yurtiçi ve dışında siber güvenlik ile ilgili birçok araştırma ve projeye katkı sağlayan Güntay; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Siber Politikalar, Siber İstihbarat ve Dış Politika, Dijital Diplomasi, Devletler ve Yapay Zekâ gibi dersler vermektedir.

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3
www.ktu.edu.tr/sam
ISBN: 978-605-2271-60-5
© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları
1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon